



Apró közlemények

1. *Centunculus minimus* L. Aggtelek és Szögliget határában

2013. augusztus 9-én a *Centunculus minimus* [syn: *Anagallis minima* (L.) Krause] kis, hozzátétőlegesen 20 töves állományára bukkant Molnár Csaba az Aggtelek határában lévő Kardos-völgyben. Az állomány erősen erdősödő-cserjésedő csarabosban él, egy vaddisznók által szétért részben, magán a túrás által létrehozott nyílt talajfelületen, egy csertölgy „bokor” árnyékában. Az egyedek viszonylag kis területen, hozzátétőlegesen 2 m²-en belül találhatóak (48.447328°, 20.515589°; KEF: 7598.3), a környező túrasok helyén a centike nem került elő.

A lelőhelyen készült cönológiai felvétel:

Aggtelek: Kardos-völgy; 2013. VIII. 9.; M. Cs.; 1 m²; sík, vaddisznótúrás; A-D becslési skála: százalékos; gypszint borítása 30%, nyílt talaj 70%.

A: *Quercus cerris* 80 (behajló); C: *Holcus lanatus* 8; moha 6; *Agrostis tenuis*, *Luzula campestris* 3; *Populus tremula* 2; *Anthoxanthum odoratum* 1,5; *Nardus stricta*, *Potentilla erecta* 1; *Centaurea jacea* 0,6; *Gentista tinctoria*, *Poa compressa* 0,5; ***Centunculus minimus***, *Viola canina* 0,4; *Calluna vulagris*, *Frangula alnus*, *Trifolium repens* 0,3; *Anagallis arvensis*, *Cerastium glutinosum*, *Crataegus monogyna*, *Lotus corniculatus*, *Prunus spinosa*, *Seseli varium* 0,2; *Taraxacum officinale* 0,1.

2013. augusztus 13-án a centike néhány töves állományát találta meg Virók Viktor a Szögliget határában lévő Andreháza területén, egy a Bódva völgyében lévő belvizes kukoricás fajgazdag iszapnövényzetében (48.507436°, 20.699892°; KEF: 7490.3). Andreháza belvizes szántóin többek között *Lindernia procumbens*, *Limosella aquatica*, *Eleocharis ovata* is él.

A környékről a fajnak korábban két adata volt ismeretes, mindkettő BOROS Ádám útinaplójából.

- 1953. június 22. Aggtelek: Kavicsbát „Nagyrészt alig bimbós”.

- 1953. június 24. Hegytető a Telekes-völgy és a Szőlősardói-völgy közt, 252 m táján és attól északra, kavicsbát, sovány talaj.

Magyarországon ritka, kozmopolita iszapnövényként az előfordulás nem rendkívüli, hiszen üde termőhelyeken, nyílt felszínen jelent meg.

Irodalom

BOROS Á. (1953): Florisztikai jegyzetek. – Kézirat, MTM Növénytár, Budapest.

MOLNÁR Cs. (2013): Cönológiai felvételezés Luzulo-Callunetum társulásban. Aggtelek – Kardos-völgy. – Kutatási jelentés, ANPI, Jósvafő.

VIRÓK V., FARKAS R., GULYÁS G. & SRAMKÓ G. (2011): Florisztikai adatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részéről III. – *Kitaibelia* 15: 73–84.

MOLNÁR Csaba¹ & VIRÓK Viktor²

(1) H-3728 Gömörszőlős, Kassai u. 34.; birkaporkolt@yahoo.co.uk

(2) Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, H-3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.

2. A *Daphne laureola* L. érdekes előfordulása a Budai-hegységben

2013-ban egy őszei túra során, a Solymárhoz tartozó Alsó-Zsíros-hegyen a babérboroszlán (*Daphne laureola* L.) lokális populációjára lettünk figyelmesek. Az állomány négy magányos és egy sarjtelepet alkotó, nagyobb növényből állt, amely utóbbi alatt egy magoncot is találtunk.

A növényt egy ÉK-i kitettségű enyhe lejtőn, 60 év körüli, friss szálaláson és cserjeirtáson átesett természetközeli gyertyános-tölgyesben találtuk. A szomszédos bükkös átkutatása során újabb egyedeket nem találtunk.

A babérboroszlánnak Budajenő mellett is előfordul egy ismeretlen eredetű állománya (BARINA & PIFKÓ 2004), más aktuális előfordulása a Budai-hegységből nem ismert. Legközelebbi spontán előfordulása a Vértesben van (KELLER & TIBORCZ 2012), ahol elég elterjedt. Szigetszerű borszönyi populációjáról feltehetőleg kipusztult (KELLER & TIBORCZ 2012), így a most talált állomány a legészakibb és egyben legkeletibb ismert vadon élő állománya hazánkban. Megjegyzendő, hogy a hazai legdélibb és legnyugatibb, mecseki állománya telepítés eredetű (LENGYEL 2005).

A solymári állomány őshonossága is kétes. Bár az élőhely megfelelő és nagyobb cserjék nehezen ásható, közvetlen tövében is vannak egyedek, de a kertek közelsége miatt sok az adventív elem. Gyakori, például a *Mahonia aquifolium*, ami télen is megnehezíti a boroszlánészlelést. Az erdőrésszel határos kertekbe bepillantva nem láttunk babérboroszlánt, más növények kiültetését azonban tapasztaltuk.

Irodalom

- BARINA Z. & PIFKÓ D. (2004): Adatok a Zsámbéki-medence flórájához. [Data on the flora of Zsámbék basin]. – Absztrakt, Aktuális flóra- és vegetációkutatás a Kárpát-medencében VI., Keszthely, p.: 37.
- KELLER J. & TIBORCZ V. (2012): Babérboroszlán – *Daphne laureola* L. – In: BARTHA D. (ed.): *Magyarország ritka fa- és cserjefajainak atlasza*. Kossuth Kiadó, Budapest, pp.: 277–281.
- LENGYEL A. (2005): A *Daphne laureola* L. szubszponán előfordulása a Mecsekben. – *Kitaibelia* 10 (1): 199.

NAGY Nikoletta & EXNER Tamás*
Budapest, *uncle-tom2@gmx.net

3. A *Cardaminopsis petraea* (L.) Hiit. különös termőhelyi előfordulása Gyenesdiáson

A *Cardaminopsis petraea* (L.) Hiitonen ritka jégkorszaki reliktum Magyarországon. Hazánkban dolomit és bazalt kőzeteken, főleg északi kitettségű falakon és meredek lejtőkön maradt fenn. Hazai lelőhelyeit BAUER *et al.* (2008) tekintik át.

2013. áprilisában Gyenesdiás község területén szokatlan termőhelyen találtuk meg a faj eddig ismeretlen állományát. Az egykori Osvald-Bujtor vízimalmot és a Balaton part mentén futó kerékpárutat összekötő, dolomitzúzalékkal leszórt úton (46.763633°, 17.299169°; 9269.2) fedeztük fel virágzó példányait. A mintegy 360 m hosszú dolomit-úton két nagyobb foltban (80 és 55 tő) találtuk a *C. petraea* egyedeit. Az út üde és nedves cserjéssel övezett nádason vezet keresztül.

Az utat burkoló dolomit az ún. Pilikáni-bányából (46.793831°, 17.271783°) származik. Feltételezzük, hogy a növényt is onnan hurcolták ide, bár ottani előfordulására sem utal herbáriumi vagy irodalmi adat (vö. BAUER *et al.* 2008). Legközelebbi ismert lelőhelyei: Gyenesdiás: Büdöskúti-völgy, Kőmell; Öreg-Szék-tető; Vonyarcvashegy: Vas-hegy (BAUER *et al.* 2008).

Jelenleg a dolomitút szélesítését és aszfaltozását tervezi a Gyenesdiási Önkormányzat. Véleményünk szerint az út elenyésző forgalma miatt ez indokolatlan.

A *C. petraea* bizonyító példányait a Pannon Egyetem Növénytudományi és Biotechnológiai Tanszékének, valamint a Debreceni Egyetem Növénytani Tanszékének Herbáriumában (DE) helyeztük el.

Irodalom

BAUER N., LÓKÖS L. & PAPP B. (2008): Distribution and habitats of *Cardaminopsis petraea* (L.) Hiitonen in Hungary. – *Studia Botanica Hungarica* 39: 113–138.

NAGY Tímea¹ & TAKÁCS Attila²
(1) Keszthely; (2) Debrecen

4. *Petasites hybridus* (L.) G.Gaertn., B.Mey. & Scherb. a Kisalföldön

A Kisigmándi szélparkot 2009-ben építették, (elsősorban madártani) vizsgálatát 2011-ben kezdtük meg. A széltornyok közvetlen környezetében (mely a létesítményt oldalról és hátulról szegélyezi) kisebb, rendszeresen nyírt gyepet, előterében pedig nagyjából 1200 m² kiterjedésű murvás felvonulási területet alakítottak ki. Ezeket a terepviszonyoktól függően többnyire árok szegélyezi és választja el a szomszédos szántóföldektől. A munkálatok során így különböző típusú (alapkőzetű, vízgazdálkodású, kitettséggű) pionír felszínnek alakultak ki egy propagulumforrásokban alapvetően szegény, intenzíven használt mezőgazdasági tájban. Ezek a területeken a hazánkban gyakori, elterjedt növényfajok mellett időnként érdekesebb, a Kisalföldön ritka, vagy korábban nem ismert fajok is megjelennek.

2012. április 08-as bejárás során a Kisigmándi szélpark 217-es számú tornyának árkából került elő a *Petasites hybridus* (L.) G. Gaertn., B. Mey. et Scherb. egy virágzó, valamint két vegetatív állapotban levő egyede. Az árokban tavasszal, illetve intenzívebb esőzések után gyakran megáll a víz. A növények az árok széltorony felőli, kisebb részsűjének murvás borítású, de agyagos alapkőzetű oldalában nőttek számos *Tussilago farfara* között.

A szélparkok további, a Kisalföldön ritka növénye a *Chamaenerion dodonaei* (Vill.) Holub, mely 2013. október 05-én a Bábolnai szélpark 5-ös számú tornyának kavicsos előteréből került elő. Az egyelőre egyetlen tő 11 virágos hajtást hozott.

RIEZING Norbert
Környe

5. Két orchidea faj [*Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce és *Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.] aktuális előfordulása Szegeden

A Szegedi Vadaspark területén évről évre felbukkan a *Cephalanthera damasonium* és az *Epipactis microphylla* néhány virágzó egyede (kocsányos tölgyek, nagylevelű hársak és korai juharok alatt). 2013-ban mindkét fajnak 23 virágzó hajtását számoltam. A lelőhely a közép-európai flóratérképezés hálórendszerében a 9786 kódú kvadrátba esik. A Dél-Tiszántúl területén relatíve kevés orchidea faj jelenléte ismert (MOLNÁR 2011). Az említett két faj szegedi előfordulásáról az utolsó adatok Csongor Győzöttől származnak, aki a város É-i részén fekvő Makkoserdőn gyűjtötte a *C. damasoniumot* 1976-ban és 1978-ban, az *E. microphylla-t* 1975-ben, 1976-ban és 1980-ban (Csongor Győző herbáriumi lapjait a szegedi Móra Ferenc Múzeum őrzi). A Vadasparkban előforduló növényekről fotódokumentáció készült.

Irodalom

MOLNÁR V. A. (szerk.) (2011): Magyarország orchideáinak atlasza. – Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 200–201, 214–215.

MOLNÁR V. A. et al. (2012): Herbarium Database of Hungarian Orchids I. Methodology, dataset, historical aspects and taxa. – *Biologia* 67: 79–86.

JUHÁSZ GŐZ Szilvia
Szeged

6. Három szórványos előfordulású, behurcolt pázsitfűfaj [*Dasypyrum villosum* (L.) Borbás, *Eleusine indica* (L.) Gaertn. és *Eriochloa villosa* (Thunb.) Kunth] új adatai a Dél-Dunántúlról

2013. augusztus 25–26-án dunántúli terepmunkánk során kettő, a Dél-Dunántúlról eddig ismeretlen- illetve egy, a Dél-Dunántúlon csak Belső-Somogyból ismert pázsitfű-faj előfordulását észleltük. Bizonyító herbáriumi példányaikat a Debreceni Egyetem Növényzeti Tanszékének gyűjteményében (DE, Soó Rezső Herbárium) helyeztük el.

A mediterrán eredetű *Dasypyrum villosum* [syn. *Haynaldia villosa* (L.) Schur] hazánk területén ritka, csak kevés lelőhelye (Budapest környéke, Gyöngyös, Győr, Szeged) ismert (PENKSZA 2009). A növény néhány egyedét a Paks és Dunakömlőd közti vasúti pálya mentén találtuk [9379.3].

A szubtrópusi területeken honos *Eleusine indica*. Magyarországon elsősorban urbán élőhelyeken fordul elő. A Dél-Dunántúlon korábban csak Belső-Somogyból került elő (PFEIFFER 1998), ezen kívül Győrből, Budapestről, Gödöllőről, Debrecenből és Szegedről (PENKSZA 2009) továbbá újabban Kecskemétről, Esztergomból és Vácról jelezték (DANCZA 2012). Dunaszentgyörgyön, a község déli peremén futó földúton [9478.4] találtuk a faj néhány példányát.

Az ázsiai eredetű *Eriochloa villosa* eddig ismeretlen állományára bukkantunk a Dráva-síkon. A lelőhely Szentborbás község külterületén található, a településtől délre, a Drávához vezető műút mentén [0171.2], szójaföld szegélyében tömeges volt a növény. Utóbbi faj hazai előfordulásáról elsőként PARTOSFALVI *et al.* (2008) tudósítanak, akik Gesztely község határában, kukoricaföldön észlelték megtelepedését. SOMOGYI *et al.* (2011) Debrecen határában, kukorica- és napraforgó kultúrákban valamint gabonatarlón figyelték meg az *Eriochloa villosa* felbukkanását. Dunántúli megjelenése megerősíti az említett szerzők azon véleményét, miszerint a faj igen komoly inváziós potenciállal rendelkezik s további terjedésére számítani lehet.

Irodalom

- PENKSZA K. (2009): Poaceae (Gramineae) – Pázsitfűvek családja. – In: KIRÁLY G. (ed.): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok*. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, pp.: 498–540.
- PARTOSFALVI P., MADARÁSZ J. & DANCZA I. (2008): Az ázsiai gyapjűfű (*Eriochloa villosa* /Thunb./ Kunth) megjelenése Magyarországon. – *Növényvédelem* 44 (6): 297–304.
- PFEIFFER N. (1998): *Eleusine indica* (L.) Gaertn. Debrecenben és Szulokon. – *Kitaibelia* 3 (2): 371.
- SOMOGYI N., SZABÓ L. & DÁVID I. (2011): Az ázsiai gyapjűfű (*Eriochloa villosa* [Thunb.] Kunth) megjelenése Hajdú-Bihar megyében. – *Agrártudományi közlemények* 11: 119–123.
- DANCZA I. (2012): Aszályfű (*Eleusine indica*). – In: CSISZÁR Á. (ed.): *Inváziós növények Magyarországon*. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, pp.: 331–333.

TAKÁCS Attila¹, NAGY Tímea² & MOLNÁR V. Attila¹
(1) Debrecen; (2) Keszthely